

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Nezcizitelná práva a jejich náboženské kořeny

Tereza Pustková

Katedra teologické etiky (27-TE)

Vedoucí práce: ThDr. Pavel Keřkovský

Studijní program: Teologie B6141

Studijní obor: Evangelická teologie 6141R007

Praha 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem *Nezcizitelná práva a jejich náboženské kořeny* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Praze dne 7.5. 2018

Tereza Pustková

Obsah

Obsah

Obsah.....	3
1. Nepřesné datování obecného pojetí nezcizitelných práv.....	8
1.1. Wolfgang Huber.....	8
1.2. Eliška Wágnerová.....	10
2. John Witte – původ lidských práv.....	11
2.1. John Witte.....	11
2.2. Nezcizitelná práva.....	13
2.2.1. Christopher Goodman.....	13
2.2.2. Theodor Beza – nezcizitelná práva.....	14
2.2.3. Theodor Beza a jeho vztah k Moravě.....	17
3. Dokumenty, které se vyslovují k nezcizitelnosti práv člověka.....	19
3.1. Virginská Deklarace (Virginia Declaration of rights). 19	
3.2. Deklarace nezávislosti USA.....	21
3.3. Deklarace práv člověka a občana.....	23
3.4. Deklarace lidských práv a základních svobod.....	25
3.5. Ústava ČR.....	27
3.6. Listina základních práv a svobod -.....	28
4. Dokumenty bez použití pojmu nezcizitelná práva, přesto nesoucí stejný význam.....	30
4.1. Rudolfův majestát.....	31
4.2. Konfederace stavů zemí Koruny české.....	36
Závěr.....	41
Seznam literatury.....	42

Bibliografická citace

Nezcizitelná práva a jejich náboženské kořeny [rukopis] :
bakalářská práce / Tereza Pustková ; vedoucí práce: ThDr.
Pavel Keřkovský – Praha, 2018 – 45s.

Anotace

Tato bakalářská práce s názvem Nezcizitelná práva a jejich náboženské kořeny se zabývá objasněním původu těchto práv. První část práce se věnuje snaze vyvrátit všeobecně rozšířené tvrzení, že otázka ochrany lidských práv se objevuje až s nastupujícím obdobím osvěcenství v 18.stol. V druhé části se práce věnuje zpracování nezcizitelných práv v pojetí Theodora Bezy. Závěrečná část práce se věnuje dokumentům, zabývajícím se ochranou lidských práv a porovnává užití termínu nezcizitelná práva.

Klíčová slova

nezcizitelná práva, teologie, zaslíbení boží, zákon, deklarační, přirozené právo, civilní právo, morální zákon, kultické právo, ústava, důstojnost, humanita, smlouva, zvykové právo, apodiktické právo, kazuistické právo

Summary

This Bachelor thesis with the title Unalienable rights and their religious roots, deals with the explanation of the origin of human rights. The first part of the thesis is dedicated to an attempt to refute a widespread claim, that protection of human rights originated in 18th century. The second part is dedicated to concept of unalienable rights by Theodor Beza. The final part is attempting to analyse documents, dealing with the protection of human rights and compares the use of the term unalienable rights.

Keywords

unalienable rights, theology, God's Promise, law, declaration, natural law, civil law, moral law, ceremonial law, dignity, humanity, constitution, contract, covenant, customary law, apodictic law, casuistic law

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce ThDr. Pavlu Keřkovskému za jeho nezměrnou trpělivost s mou osobou a ochotu poskytovat konzultace, osobně i formou emailové komunikace. Dále bych mu poděkovala za jeho důvěru se zapůjčenými knihami, o které bylo pečováno jako o mé vlastní. Dále děkuji rodině a přátelům, kteří mě podporovali v dopsání a odevzdání této bakalářské práce.

Úvod

Základní lidská práva, o těch máme většinou nějaké povědomí, víme zhruba odkdy lze datovat počátek „věčné debaty o lidských právech“. Co ale víme o nezcizitelných právech? Jsou stejná jako ta základní? Nebo se vzájemně liší? A jestliže ano, v čem a jak zásadně?

Cíle, které jsem si při výběru tématu této práce vytyčila, jsou: nejprve vyvrátit názor, že otázka lidských práv se objevila až v 18.století, dále bych chtěla dokázat, že pojem nezcizitelná práva má náboženské kořeny, a na závěr práce bych chtěla poukázat na použití tohoto termínu v dokumentech zabývajících se ochranou lidských práv a zdůvodnit rozdíl mezi základními a nezcizitelnými právy.

1. Nepřesné datování obecného pojetí nezcizitelných práv

Odkdy můžeme datovat první písemné zmínky o lidských právech? Podle obecně rozšířeného názoru se myšlenka lidských práv, definice a otázka jejich potřebné ochrany, objevuje až s osvícenstvím. Toto tvrzení lze podle mého názoru vyvrátit.

Chtěla bych tak učinit na dvou následujících příkladech. Jedná se o zmínku o lidských právech v knize Wolfganga Hubera, *Etika základní otázky života* a v úvodní studii Elišky Wágnerové ke knize *Listina základních práv a svobod* komentář. Jistě existuje více takovýchto příkladů, vybrala jsem si však pro účel této práce následující dva.

1.1. Wolfgang Huber

Nejprve bych se ráda věnovala W. Huberovi. Huber je německý evangelický teolog, ve své knize¹ shrnuje etiku situací a problémů každodenního života.

Konkrétně lidským právům se věnuje v kapitole deváté, v podkapitole lidská práva jako základ orientace. O počátku otázky lidských práv Huber mluví v souvislosti s objevením amerického kontinentu, které datujeme 1492, objevení Kryštofem Kolumbem.

Nemluví se zde sice přímo o lidských právech v souvislostech, v jakých o nich mluvíme my, tzn. podrobné pojednání jednotlivých práv člověka, mluví se zde obecněji, o tehdejšímu problému dobyvatelů, uznat domorodé obyvatelstvo jako sobě rovnocenné lidské bytosti.

1

Huber, *Etika*; s. 104

Zmiňuje dále vliv renesance, která celkově změnila pohled na člověka, a ustálila se tak představa člověka, podle které, každý, kdo má lidskou tvář, se podílí na lidství.

Samotnou právní závaznost lidská práva, a jejich ochrana, nabyla podle Hubera k závěru 18.století, americkou a francouzskou kodifikací lidských práv. (Deklarace nezávislosti USA, Deklarace práv člověka a občana ve Francii). Tato myšlenka není nesprávná, jen není úplná.

Chybí zde podrobnější zmínka o vývoji lidských práv v průběhu 16-18.stol. a uvedení dalších listin, zabývajících se ochranou lidských práv, konkrétně v USA, mezi nimi Mayflowerová kompaktáta (The Mayflower Compact; 1620) a Práva a svobody Massachusetts (The Laws and Liberties of Massachusetts; 1648).

Chybí zde také zpracování pojmu nezcizitelných práv u Theodora Bezy, o němž bude dále řeč. Theodor Beza a jeho zpracování nejen nezcizitelných práv je širšímu povědomí neznámé. Jeho myšlenky předběhly svou dobu, a mohou nám přinést zajímavý pohled na lidská práva.

1.2. Eliška Wágnerová

Dalším příkladem podobného nepřesného popisu geneze lidských práv můžeme nalézt v úvodu ke knize Listina základních práv a svobod komentář. Ve kterém Wágnerová píše:

„Bylo-li přirozené právo v počáteční fázi křesťanství inspirováno Božím řádem stvoření, ztrácí tento svůj náboženský charakter s příchodem novověku.“²

V tomto odstavci zmiňuje učení hugenota Huga Donella (1589), a dále také Johanna Althusia (1603), chybí zde však zmínka o dalších významných myslitelích, zabývajících se lidskými právy, mezi nimi Jana Kalvína, a také Theodora Bezu, jehož práci se budu dále podrobněji zabývat.

V dalším odstavci³ přisuzuje pojem nezcizitelnosti práv dalšímu z představitelů osvícenství, Hugovi Grotiovi (přelom 16. a 17.stol.).

Ovšem neúplně, neboť není zohledněna kontraktualistická tradice v USA (16.-17.stol). S pojmem nezcizitelnosti práv se setkáváme nejprve u Goodmana a posléze u Theodora Bezy a to už o století dříve.

2 Wagnerová, Úvod; s. 2.; odstavec 6.

3 Viz tamtéž; s.2 odstavec 7.

2. John Witte - původ lidských práv

2.1. John Witte

John Witte původem Kanadčan působí na univerzitě Emory v Atlantě, svou práci specializuje na historii práva, sňatkové právo a náboženskou svobodu.

John Witte zpracoval téma původu lidských práv ve svém díle *The Reformation of rights*.⁴ Ve své práci se budu věnovat druhé kapitole této knihy.⁵

Nejprve Witte začíná se zmínkou o událostech bartolomějské noci, při které došlo k masakru stoupenců kalvinismu.⁶

Bartolomějskou nocí označujeme vyvraždění Hugenotů v Paříži v srpnu 1572.

Letité spory mezi katolíky a hugenoty měla urovnat svatba Jindřicha Bourbonského, navarrského následníka⁷ trůnu, se sestrou katolického krále Karla IX., princeznou Markétou z Valois⁸. Sám Theodor Beza pohlížel s obavami na masakr bartolomějské noci jako na „počínající obecné spiknutí“ předcházející vykonání klatby nad protestantismem, ustanovené tridentským koncilem (1545-1563). Vše za účelem vymýtit kalvinismus z Francie.

Bartolomějská noc a masakr s ní spojený měla velký vliv na pozastavení expanze kalvinismu do Francie.

Pro kalvinisty vznikla výzva, bylo více než nutné promyslet Kalvínovy postoje a názory v rámci politiky, zákonů a náboženství.

4 Witte John, *The Reformation of Rights: Law, Religion, and Human Rights in Early Modern Calvinism* (Cambridge/New York: Cambridge University Press, 2007)

5 The conscience and the free exercise of Christian liberty : Theodore Beza and the rise of calvinist rights and resistance theory; s. 81-134

6 Viz *tamtéž* s.81-85

7 (později korunován králem Francie jako Jindřich IV.)

8 (později známa jako královna Margot)

Kalvín předpokládal, že církev a stát by spolu mohly koexistovat dle božího řádu. Jenže vyvstává další otázka, co kdyby se toto koexistování zvrhlo v kolizi, nebo i hůře, v kolizi mířené proti kalvinistům?

Další z Kalvínových myšlenek je křesťanova povinnost poslušnosti politickým autoritám, v rámci křesťanova svědomí. Následné pronásledování má křesťan snášet v pokání, trpělivě v modlitbách s nadějí na nástup lepší vlády⁹.

Mezi představiteli kalvinismu se počaly debaty, zda jsou opravdu jedinými křesťanovými útěchami modlitby a mučednictví? Nemají křesťané právo či snad nárok na odpor, v krajním případě i vraždu krále? Toto vše podněcovalo myslitele a představitel kalvinismu v letech 1540 až 1560. Po roce 1572 se toto téma stalo otázkou života a smrti.

Dle Kalvína jsou křesťanům nadřazeny zákony, kterým jakožto občan daného státu podléhá. Reakcí představitelů kalvinismu byla mnohá pojednání na toto téma.

Nynějším tvrzením se stalo, že vláda každé komunity závisí na „troj-úmluvě“¹⁰ mezi Bohem, vládcem a lidem. Podle této úmluvy, bude Bůh zachovávat vládce a lid na oplátku za následování božích nařízení, zejména nařízeních v Desateru.

Vládcové příslibují ctít tyto jim nadřazené zákony a zároveň i příslibují ochranu základních lidských práv svému lidu, opět zejména ty, obsažené v Desateru. Lid pak tedy na oplátku naslouchá nařízením vládce a konáním podle božích nařízení.

⁹ Witte John, *The Reformation of Rights*; s.85

¹⁰ Viz *tamtéž* s.85

V případě překročení hranic zákona jedincem, má vládce právo potrestat tohoto jedince¹¹, včetně možného odsouzení k trestu smrti. Když naopak nedostává vládce svým povinností, může mu lid odporovat a právoplatně jej odvolat. Tato pravomoc ale nenáleží přímo lidu, nýbrž lidem zvoleným zástupcům. Tato teorie odporu měla později vliv i v dalších zemích tehdejší Evropy.

2.2. Nezcizitelná práva

2.2.1. Christopher Goodman

O nezcizitelných právech se dozvídáme v podkapitole Sources and developments of new rights theories¹². Nejdříve tedy v citaci z traktátu¹³ Christophera Goodmana. Tvrzení Goodmana lze shrnout, že je potřeba lidem poskytnout dostatek svobody. Extrémní nadbytek ale i extrémní nedostatek svobody vedou oba k prostopášnosti a všeobecným nepokojům.

Své tvrzení dále rozvíjí myšlenkou, že Bůh nemůže tolerovat, že by práva a svobody, která dal všem svým lidem, jim byla odňata. Neboť člověk, vládce ani instituce se nemůže rovnat s Božím řádem, a snažit se odejmout něco, na co nemá faktický nárok, neboť práva a svobody, které člověk získává od Boha nespádají pod pravomoc člověka.

11 *Witte John, The Reformation of Rights; s.86*

12 *Viz tamtéž; s.102 - 122*

13 *How superior powers ought to be obeyd (1558), (Jak by vyšší moci měly být následovány)*

Witte pokládá otázku, co jsou tedy tyto práva a svobody, které Bůh dává všem svým lidem a nemohou jim být zcizena?

Jedná se o nezcizitelná práva ustanovená v Bibli, přesněji v Desateru¹⁴. Výklad nezcizitelných práv u Goodmana tedy znamená, že nic z toho, co Bůh požaduje v Desateru nesmí být zakázáno. Nic z toho, co Bůh zakazuje v Desateru nesmí být vyžadováno.

Jak píše Witte dále, ačkoliv ani Kalvín ani Goodman nerozpracovali tuto myšlenku, přesto ovlivnila Bezu v jeho práci a jeho pozdějších politických úvahách.

2.2.2. Theodor Beza - nezcizitelná práva

Theodor Beza byl Kalvínovým žákem a nástupcem. Pocházel stejně jako Kalvín z Francie, studoval práva v Orleáns. Vydal své básně *Juvenilia*. V roce 1549 začal vyučovat řečtinu v Lausanne, zde se intenzivně věnoval studiu Bible, také sem přicházelo mnoho německých náboženských reformátorů.

Vyjednával také s Melanchtonem o jakémsi sjednocení reformovaných, jenže neúspěšně, stoupenci Luthera a Zwingliho nechtěli mít nic společného s kalvinisty. V roce 1559 se Beza stal rektorem nově zřízené akademie v Ženevě a pod jeho vedením škola nejen vzkvétá ale dokonce se stává hlavním střediskem Kalvínova učení.

Po smrti J.Kalvína (1564) byl Beza zvolen předsedou ženevské kalvínské konzistoře a tudíž i hlavou celé církve ve Švýcarsku. V roce 1561 například hájil Kalvínovo učení před francouzskou královnou Kateřinou Medicejskou. Theodor Beza hojně publikoval svá díla, mezi nimi i Kalvínův životopis a přeložený Nový zákon z řečtiny do latiny.

¹⁴ Exodus 20,2.17; Deuteronomium 5,6.21

Theodor Beza rozpracoval Kalvínovy teorie o politické autoritě a politické svobodě v teorii subjektivních práv. Kalvín trval na tvrzení, že autorita a svoboda jsou ustanoveny společně. Kalvín chápal svobodu politických subjektů jako následek „dobré vlády“. Jestliže vládce vládne v souladu s Boží vůlí, pak jsou práva lidu zaopatřena. Jestliže však vládce překračuje své pravomoci, lid musí této skutečnosti čelit s křesťanskou trpělivostí a pokorným uznáním, že se tak děje pro jejich možné hříchy.

Beza tuto teorii převzal, také trval na tom, že autorita a svoboda jsou ustanoveny společně a prosazoval, že odpor a povstání nejsou řešením politické tyranie.

Zásadní změna, které si můžeme povšimnout je, že Beza nevnímá svobodu lidu jako následek, ale vnímá ji jako bezprostřední podmínku dobré vlády. Lid nebyl stvořen pro vládce, ale vládci byli stvořeni pro lid.¹⁵ Jestliže vláda je spravedlivá, lid musí být poslušen a nařízení vlády následovat. Jestliže však vláda překračuje svou autoritu, pak nemá lid pouze právo čelit takové tyranii, ale má i vědomou povinnost tyranii vzdorovat.

Před Bezou ještě zůstával úkol ukotvit svou doktrínu subjektivních práv a definovat, která práva¹⁶ lze označit za nezciitelná a nedotknutelná, která by, v případě jejich zabraňování a porušení ospravedlnila jedince k odporu. I zde se Beza obrací ke Kalvínově učení¹⁷ s drobnými úpravami. Mezi nejdůležitějšími musí podle něj být svoboda vědomí a svoboda náboženského vyznání.

15 Witte John, *The Reformation of Rights*; s.128

16 Traktát, *Concerning the Rights of Rulers Over Their Subjects and the Duty of Subjects Toward Their Rulers* (1574)

17 Witte John, *The Reformation of Rights*; s.135

Lidé jsou především zodpovědní Bohu, svému stvořiteli a jsou povoláni k jeho uctívání, to je povinnost člověka nad všechny ostatní. Beza dále pokračuje, jestliže vláda, která je stvořena stejným Bohem a představuje jeho autoritu zde na zemi, poruší tyto náboženská práva člověka, pak nemůže podle Bezy být nic svatého. ¹⁸

Na otázku, co je základem pro ochranu svobody vědomí a svobody náboženského vyznání odpovídá Beza jednoduše.¹⁹ Možnost žít v souladu s Božími příkazy, Desaterem. Jaká příkázání obsahuje Desatero, jsou to práva, ctít Boha, dodržovat Sabat, zdržovat se falešných model a nepravých přísah v souladu s první deskou Desatera a jsou to práva na manželství, rodičovství, domácnost a život, majetek a pověst, jak stojí na druhé desce Desatera.

Dekalog ale není podle Bezy jediným božím příkazem, kterého se nám dostalo, a který máme následovat. Bůh vložil do srdcí lidí nezbytná, základní práva²⁰, která je potřeba následovat pro jejich nezbytnost k ochraně osob. Některými z nich jsou, svobodná misie a vzdělávání, svoboda projevu a shromažďování atd. Beza blíže nestanovil, která konkrétní práva z těchto práv by byla tak zásadními, že by jejich porušení opravňovalo jedince k odporu vůči tyranii.

Máme tedy k dispozici dílo, vyslovující se k podstatné otázce lidských práv, které vzniklo dlouho předtím, než jak tyto počátky dnes datujeme. Beza podobně jako Kalvín čerpá základ a oporu pro své myšlenky v Bibli.

18 Witte John, *The Reformation of Rights*; s.139

19 Viz tamtéž; s.140

20 Viz tamtéž; s. 140

Nezcizitelná práva odvozuje Beza z práv, kterými Bůh obdařoval člověka. Práva a současně i povinnosti darované Bohem, jsou nadřazeny lidskému konání a snaze o jejich potlačení či zcizení, v tom spočívá jejich svrchovanost a odlišnost od základních práv.

2.2.3. Theodor Beza a jeho vztah k Moravě

Theodor Beza měl také nemalý vliv na české bratry, a to nejen díky známosti s luteránským lékařem Cratonem ale i díky stýkání se s českými protestanty, studujícími na jeho ženevské škole. Mezi ně patřili také příslušníci rytířské rodiny ze Zástřizl na Morkovicích a na Boskovicích.

Styky Theodora Bezy s touto rodinou můžeme považovat za významné, neboť po smrti Bezy byla jeho knihovna prostřednictvím Zástřizlů odkoupena a převezena na Moravu do Mikulova. Knihovnu totiž zakoupil Jiří Zikmund ze Zástřizl v roce 1599 a po smrti Bezy byla převezena na Moravu v roce 1605.²¹

Důležitým pojítkem s rodinou ze Zástřizl byl zajisté fakt, že Václav mladší ze Zástřizl pobýval v domě Theodora Bezy a byl jeho věrným žákem. Důkazem je dopis²² ze dne 6.6 1569, který Václav psal ze Ženevy Janu Jakubu Grynaeovi.

Tato provázanost s rodinou ze Zástřizl je také dalším důvodem, proč jsem do této práce zařadila i dokument vydaný císařem Rudolfem II – Majestát na náboženskou svobodu a také Česká konfederace, která svým obsahem odkazuje na Majestát.

21 Molnár, *Slovem obnovená*; s. 246-247

22 překlad dopisu pořídila a zveřejnila Dagmar Martínková v knize *Poselství ducha, Latinská próza českých humanistů; Živá díla minulosti*, Praha 1975, s.251-252

Je totiž možné, že učení Theodora Bezy nebylo známé jen rodině ze Zástřizl, ale i dalším soudobým vzdělavcům („o kterých bohužel „možná zatím“ nemáme písemné doklady“) a tak je možné, že učení Theodora Bezy, ale nejen jeho, mělo vliv na české stavy, předkládající císařovi žádost o náboženskou svobodu. Inspirací mohlo být českým stavům nejen jeho učení, ale i jeho knihovna, která, jak je zmíněno výše od roku 1605 byla přestěhovaná v Mikulově.

Co se stalo s knihovnou dále není přesně známo, nejspíše však byla zazděna na hradě Buchlově (1644) dcerou jmenovaného šlechtice, a to na doporučení úředníka, který ji varoval před pozůstalostní komisí, aby schovala bratrské nebo luterské knihy. Tento dopis²³ úředníka uveřejnil historik František Hrubín ve své knize.

Další teorie o osudu této bohaté knihovny lze nalézt v publikaci F.M.Bartoše²⁴ – Po stopách knihovny Theodora Bezy na Moravě.

²³ Hrubý, *Královny, kněžny a velké ženy české*; s. 298-9

²⁴ Bartoš, Michálek, *Po stopách knihovny Theodora Bezy na Moravě*.

3. Dokumenty, které se vyslovují k nezcizitelnosti práv člověka

V této části práce bych se ráda postupně věnovala jednotlivým dokumentům, které se věnují lidským právům. Bude se jednat o dokumenty právně nezávazné ale i o dokumenty, které se staly součástí ústavy daného státu. Dokumenty jsou seřazeny chronologicky za sebou, neboť dokumenty na sebe myšlenkově a formulačně navazovaly.

3.1. Virginská Deklarace (Virginia Declaration of rights)

Tato Deklarace časově předchází více známou Deklaraci nezávislosti USA, které se budu věnovat dále. Myšlenky obsažené v tomto dokumentu inspirovaly pozdější texty, už zmíněnou Deklaraci²⁵ nezávislosti USA a také Listinu²⁶ práv Spojených států amerických. Velký podíl na vytvoření této deklarace měl George Mason.

Virginskou deklaraci můžeme s menšími úpravami nalézt dnes jako součást ústavy státu Virginie.

Tato deklarace je jedinečná i v obhajování nejen čistě právních předpisů, ohledně ochrany práv, ale zároveň se vyslovuje i k otázce morálních principů vedení vlády státu.

25

Declaration of Independence, v platnost 4. července 1776

26 Bill of Rights, v platnost 15. prosince 1791

Bohužel tato listina vznikla v době, kdy otroctví bylo společností přijímáno a využíváno jako levný způsob práce. Virginská deklarace se vyslovuje pro ochranu lidských práv, ale pouze těch jedinců, kteří „vstoupili do stavu společnosti“²⁷.

Deklarace práv státu Virginie, navržená Georgem Masonem, sloužila jako vzor pro mnohé další listiny práv v rámci státních ústav. Formulace v Oddíle 1. - „když vstoupí do stavu společnosti“ - do ní byla vložena proto, aby nebylo možné „jazyk svobody a rovnosti“ uplatňovat také na otroky. Jinak zde jsou zakotvena především ta práva, která se následně stanou tradiční součástí nové americké demokracie a budou jako taková „přenesena“ i do federální Listiny práv.²⁸

O nezcizitelnosti lidských práv se dočteme v prvním článku:

„Všichni lidé jsou přirozeně sobě rovní a nezávislí a mají jistá vrozená práva²⁹, jakožto členové společnosti, která nemohou být žádným rozhodnutím odňata a zbavena a o které nemohou přijít následující generace. Jmenovitě se jedná o nárok na život a svobodu, včetně nabytí a vlastnění majetku, a usilování o trvalé štěstí a bezpečí.“

27 podle kontraktualistických teorií je nutné rozlišit mezi přirozeným a občanským stavem. Jako přirozený stav označujeme období před uzavřením společenské smlouvy, kdy lidé disponují veškerými přirozenými právy a jsou zavázáni přirozenými pravidly.

Kdežto v občanském stavu se lidé dobrovolně vzdávají části (nebo i všech) svých přirozených práv ve prospěch státu, do kterého se zorganizovali a přirozené právo se uplatňuje jeho prostřednictvím.

28 Kuklík, Dějiny angloamerického práva; s. 494

29 Inherent rights

V této deklaraci není použit pojem nezczitelná práva³⁰, přesto pojem vrozená³¹ nese stejný význam. Jestliže se tato práva považují za vrozená, tzn. nebyla přidělena na základě státní příslušnosti, nemohou být na základě rozhodnutí státní moci ani odňata. Jedná se o samozřejmá práva, která člověk nabývá zrozením, a jsou platná všem lidem včetně následujícím generacím³².

3.2. Deklarace nezávislosti USA

Deklarace nezávislosti Spojených států amerických je dokument, přijatý Druhým kontinentálním kongresem dne 4. července 1776. Tento den je nazýván dnem nezávislosti³³ a slaven jako státní svátek³⁴. Deklarace byla přijata po letitých bojích mezi třinácti severoamerickými koloniemi a Velkou Británií. Přezdíváný „americký boj za svobodu“.

K vytvoření Deklarace byla sestavena komise, zvolenými členy byli: J. Adams, B. Franklin, Robert. R. Livingston, R. Sherman a Thomas Jefferson, pokládáný za hlavního tvůrce.

Text Deklarace v průběhu desetiletí inspiroval i mnohé další dokumenty, mezi jinými také Declaration of Sentiments (Deklarace Citů), prosazující práva žen. (Shromáždění v Seneca Fall 1848) a také Deklaraci práv člověka a občana, o které bude zmínka níže.

Samotnému sepsání Deklarace, ve které se připisuje hlavní autorský podíl Thomasu Jeffersonovi, předcházelo dílo Com-

30 Unalienable rights

31 Inherent rights

32 Posterity

33 Independence Day

34 vyhlášen státním svátkem od roku 1941

mon Sense³⁵ od Thomase Paina. V tomto díle se Pain zabývá především jasným vymezením vůči monarchii, kterou označuje za zkaženou. Jediným východiskem je podle Paina odtržení se závislosti na britské koruně a vytvořit nový stát, samostatný na principech republikánské formy vlády. Tento pamflet si získal pozornost mnoha lidí a podněcoval myšlenku nezávislosti všemi vrstvami společnosti.

V deklaraci se o nezcizitelných právech píše na začátku prohlášení, ve druhé větě: *„Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni a jsou nadáni svým stvořitelem jistými nezcizitelnými právy, mezi něž patří právo na život, svobodu a budování osobního štěstí. Že k zajištění těchto práv se ustavují mezi lidmi vlády, odvozující svou oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládou, že kdykoli počne být některá vláda těmto cílům na překážku, má lid právo ji změnit nebo zrušit a ustavit vládu novou, která by byla založena na takových zásadách a měla svou pravomoc upravenou takovým způsobem, jak uzná lid za vhodné pro zajištění své bezpečnosti a svého štěstí“ .*

Nezcizitelná práva zmíněná v Deklaraci obsahují právo na život, svobodu a budování osobního štěstí. Jsou to práva, která člověku přiřkl Bůh, který stvořil všechny lidi k obrazu svému obdarované svobodným vědomím. K zajištění ochrany a naplnění těchto náprav mají lidem sloužit vlády, které nabývají

35 Zdravý rozum

výkonné pravomoci díky souhlasu lidu. Zároveň je zde myšleno na případné nedodržení závazku vládní ochrany a v takovém případě je v právu lid, který má právo takovou vládu změnit nebo i zrušit, a místo ní ustanovit novou vládu, která bude hájit tyto principy a svou pravomocí bude podléhat rozhodnutí lidu, který ji zvolí dle uvážení pro zajištění své bezpečnosti a svého štěstí.

Fakt, který vyvolal řadu sporů je, že Deklarace se nijak nevymezuje proti otroctví³⁶. V této sporné době, kdy šlo především o vytvoření jednoty vůči britské monarchii a ne o otázku otroctví (z etického hlediska důležitou, bohužel nedůležitou z pohledu tehdejší perspektivy) byly návrhy, které odsuzovaly otroctví odmítnuty a potlačeny.

Deklarace znamenala nejen vznik Spojených států amerických. Měla také vliv na dění na Evropském kontinentu a přímo ovlivnila další později sepsané dokumenty zabývající se státním ustanovením a samozřejmě lidskými právy.

3.3. Deklarace práv člověka a občana

Historickými událostmi, které předcházely vznik Deklarace práv člověka a občana, tzn. Velkou francouzskou revolucí, a následovaly po ní, není podle mého názoru nutné se v této

³⁶ zrušení otroctví, prezident USA A. Lincoln 6. 12. 1865

práci podrobněji zabývat. VFR znamenala nepochybně politicko-sociální převrat své doby, zrušila starý způsob absolutistické monarchie, vláda se ocitla v rukou lidu a začaly dějiny První Francouzské republiky (Navzdory pozdějším státním převratům, a s nimi přicházející střídaté období republiky, císařství a pokusu restaurovat někdejší království).

Dokument, který se zrodil v průběhu VFR se nazývá Deklarace práv člověka a občana.

Deklarace byla vydána dne 26.srpna 1789 Ústavodárným národním shromážděním.

Tato deklarace v sobě nese známky vlivu Deklarace nezávislosti USA (viz výše), lze říci, že obě tyto deklarace vycházejí ze společného základu myšlenek francouzského osvícenství.

Deklarace nezávislosti byla velmi ovlivněna myšlenkami francouzských osvícenských myslitelů, mezi nimi i myšlenkami Jeana-Jacqua Rousseaua a např. Charlese Louise Montesquieua.

Ve francouzské Deklaraci je na rozdíl od americké přidána lidským právům vlastnost posvátná. Zřejmě k zdůraznění původu těchto nezcizitelných práv, neboť tato základní přirozená práva nabýváme díky boží milosti. A vzhledem k této myšlence je nemožné tato práva neuznávat, či se snažit zabránit lidem, kteří usilují o naplnění těchto svých práv. Dá se říci, že neuznáváním nezcizitelných práv člověk neporušuje „jen“ etický kodex vůči svému bližnímu, ale zároveň se staví na odpor vůči božímu plánu.

3.4. Deklarace lidských práv a základních svobod

Jedná se pravděpodobně o nejznámější dokument zabývající se lidskými právy. Deklarace byla přijata 10.12.1948 v New Yorku Valným shromážděním OSN³⁷. Deklarace nemá právní závaznost, ale slouží jako zdroj pro mezinárodní lidskoprávní úmluvy.

Deklaraci vypracovala komise pro lidská práva, s nutným přihlédnutím na různorodost kultur svých zástupců³⁸.

Komise s právní nezávazností počítala, šlo především o vy-zdvihnutí a shrnutí všeobecných hodnot, na kterých se tehdejší členské země byly ochotny shodnout.

Deklarace totiž mimo jiné členské státy inspirovala k vytvoření právní ochrany lidských práv, tj. ustanovení ústavní ochra-ny lidských práv³⁹

Další aktivitou komise OSN bylo vytvoření již právně závaz-ných dokumentů, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kul-turních právech.

Deklarace obsahuje preambuli a dále následujících 30 člán-ků. Deklarace v preambuli podmiňuje trvání svobody, sprave-dlnosti a míru ve světě na základě uznání přirozené dů-stojnosti a nezcizitelných práv všech členů lidské rodiny. Jak je

37 tehdejší Československo se zdrželo hlasování o přijetí tohoto doku-mentu

38 tehdejší počet členských zemí: 58; dnes je to 192 členů

39 Česká republika, Listina lidských práv a svobod; přijata 1992

uvedeno výše, deklarace nemá právní závaznost, tudíž ne-zavazuje k právní ochraně ale k morálnímu uznání těchto práv.

Právní ochranu zákonem přenechává deklarace státní moci jednotlivých států. Zároveň vyzývá členské státy k vzájemnému přátelství a spolupodílení se na ochraně lidských práv na základě společného chápání práv pro všechny. Společné chápání práv a svobod uvedených v deklaraci je podstatné pro společnou ochranu práv, členské státy rovněž přislíbují ve spolupráci s Organizací spojených národů zachovávat všeobecné uznání a zachování lidských práv a základních svobod.

Tento závazek vyhláší deklarace jakožto společný cíl pro všechny národy a všechny státy a zároveň oslovuje každého jedince a každý orgán společnosti aby svým jednáním, mimo jiné vyučováním a výchovou, přispěl k rozšíření úcty k těmto právům.

Deklarace vyzývá nejen k právní ochraně lidských práv vnitrostátními opatřeními ale apeluje i na mezinárodní ochranu. Tyto opatření platí nejen mezi lidem členských států, ale také mezi lidem území, jež jsou pod jejich pravomocí.

Nezcizitelná práva v deklaraci jsou obsažena v prvním článku: *„Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni v důstojnosti i právech. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.“*

Rovnost všech lidí je v deklaraci zmiňována i v dalších článkách, nelze ji popřít a je důležité na ni pamatovat. Zmínku o

rovnosti mezi lidmi bez ohledu na jejich pohlaví, rasu nebo náboženské vyznání najdeme i v dalších člancích⁴⁰.

3.5 Ústava ČR

Přijetím Listiny základních práv a svobod do ústavy se ČR připojila k mezinárodnímu standardu lidských práv a svobod, což mimo jiné znamenalo přijetí České a Slovenské Federativní Republiky do Rady Evropy. To významně ovlivnilo ochranu lidských práv, neboť bylo občanům umožněno obrátit se na Evropský soud pro lidská práva, sídlící ve Štrasburku.

Následně po zániku federace dne 31.12.1992 a vzniku samostatného Českého státu nebyla Listina základních práv a svobod zařazena přímo do Ústavy, ale byla zařazena do tzv. Ústavního pořádku ČR.

Nebyla označena ani jako ústavní zákon, což vedlo ke vzniku debat o její právní závaznosti. Nicméně na základě principu ochrany nezcizitelných práv uvedených v článku 1, má listina „nadústavní“ charakter.

První zmínkou o lidských právech v ústavě je v Preambuli ústavy, v příslibu občanů: *„Odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou Republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demo-*

⁴⁰ článek 2-1. odstavec; článek 16-1.odstavec

kratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti.“

Dále také preambule předpokládá jistou závaznost občanů k zachování lidských práv v pátém odstavci : *„odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu,“ neboť lze tvrdit, že deklarace lidských práv a jejich ochrana nezbytně patří k základům demokratického státu.“*

Zmínku o lidských právech a jejich ochraně nalézáme v následujících člancích.

V článku 1, který stanovuje že, *„Česká Republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.“*

Dále v článku 3, který zmiňuje Listinu základních lidských práv, jakožto součást ústavního pořádku ČR.

A v neposlední řadě také v článku 4, kterým se zaručuje ochrana soudní moci nad základními právy a svobodami.

3.6. Listina základních práv a svobod -

Listina základních práv a svobod byla přijata do ústavního pořádku 16.12.1992 s právní platností 28.12.1992, jak je podrobněji zmíněno v předchozím oddíle o Ústavě ČR.

Listina má celkem 44 článků, rozdělených do šesti hlav.

První hlava listiny obsahuje obecná ustanovení, tzn. charakterizuje podstatu lidských práv. Výčet lidských práv a základních svobod nalezneme v druhé hlavě v prvním oddílu, druhý oddíl této hlavy je věnován politickým právům. V následujících hlavách se práva vymezují ve svém obsahu, jsou rozděleny druhově (např. Hlava třetí upravuje práva národnostních a etnických menšin atd.). V závěru listiny v hlavě číslo šest nalezneme závěrečná ustanovení.

Listina pramení především z Všeobecné deklarace lidských práv⁴¹ ale i z dalších podstatných dokumentů⁴².

Základní práva, uvedená v listině, neodvíjejí svůj původ od státu, nejsou mu tudíž podřazena. Stát je právním orgánem, který přijetím listiny všem svým občanům zaručuje dostupnost a ochranu těchto práv. Nehledě na pohlavní, rasu či náboženské vyznání.

Článek 1 listiny: *„Lidé jsou svobodní a rovní, v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“*

Nezcizitelnost základních lidských práv je nediskutovatelná,

41 přijata 1948

42 např. Evropské konvence o ochraně práv člověka a základních svobodách, 1950

tato práva nelze jedinci „odcizit“ tudíž odejmout. Označením „nezrušitelné“ se zároveň zabraňuje jedinci samému, aby se svých práv zřekl. A v případě, že by se daný jedinec (z jakýchkoli důvodů) zřekl svých práv, nebude to mít pro něj a jeho práva žádné právní následky. Tato základní práva nemají žádnou lhůtu prodlení, po které by bylo nemožné pro člověka o tato práva usilovat a žádat jejich uplatnění, jsou tzv. Nepromlčitelná.

4. Dokumenty bez použití pojmu nezczitelná práva, přesto nesoucí stejný význam

V této závěrečné části bych se ráda věnovala dokumentům, které sice neobsahují pojem nezczitelná práva člověka, ale jedná se o dokumenty hájící tytéž principy. Dalším důvodem pro jejich zpracování v této práci je, že se jedná o dokumenty, které měly přímý vliv na politické dění na našem území, tehdejších zemích českého království. Jedná se o dokumenty Majestát na náboženskou svobodu⁴³ a Českou konfederaci⁴⁴.

43 9. července 1609

44 31. Července 1619

4.1. Rudolfův majestát

Prvním dokumentem, kterému se budu v této práci věnovat je Rudolfův Majestát, přesněji Majestát na náboženskou svobodu, přijatý v platnost 9. 7. 1609. V tomto dokumentu sice nenalezneme pojem nezcizitelná práva, ale vybrala jsem ho do své práce pro hodnotný obsah v rámci ochrany lidských práv. Jedná se o dokument, ve své době přelomový, jako první vyhláší náboženskou svobodu všem stavům, tzn. i poddaným.

Náboženská svoboda, svoboda vyznání patří podle Bezy mezi nezcizitelná práva⁴⁵ i proto jsem tento dokument zařadila mezi ostatní.

Dokument byl vydán v červenci 1609 českým králem a císařem Rudolfem II, který zaručoval nekatolíkům svobodu v jejich náboženském projevu a zároveň samostatnou církevní správu. Majestát byl zrušen v roce 1620 po porážce českého stavovského povstání císařem Ferdinandem II.

„Vydání Rudolfova Majestátu je možné vnímat jako vítězství nekatolické opozice, které uzavíralo řetězec nesouhlasných projevů s rekatolizační politikou a prosazováním absolutistické formy vlády, nabírajících v Čechách a okolních zemích od přelomu 16. a 17. století stále větších obrátek.“⁴⁶

45 Witte John, *The Reformation of Rights*; s. 17

46 Just, 9. 7. 1609 Rudolfův majestát; s. 100

Podstatnou změnu přinesl majestát Jednotě bratrské, která díky vydání majestátu přišla o statut zakázané církve.

Majestát také dále upravuje svobodné právo jedince, nikdo nesmí být nucen hlásit se k cizímu náboženství, ani nikomu nesmí být bráněno ve vykonávání vlastního náboženství. Člověk si mohl svou náboženskou příslušnost sám zvolit. Právo člověka na svobodné vlastní náboženské sebeurčení, to je právo, které bohužel dodnes v některých zemích neplatí.

Díky Majestátu si byli lidé všech stavů rovni ve svobodném výběru vyznávání víry, alespoň na pár let. Jak je zmíněno výše, jedná se na svou dobu o mimořádný dokument prosazující právo na svobodu, v tehdejší Evropě zatím nevídané.

Před vydáním Majestátu, platila na našem území jako i v ostatních zemích toleranční zásada: „cuius regio, eius religio“⁴⁷. V praxi to znamenalo, že víra panovníka byla platná pro poddané žijící na tomto území.

„Stavům se podařilo prosadit zákon zaručující široce pojaté svobody v době, kdy v okolních zemích docházelo k vyostřování konfesně-politických rozporů, jež měly za následek zpravidla úplné vítězství jedné strany a maximální potlačení strany druhé. Ve svém důsledku tyto konflikty odrážely limity augsburského míru. Ten se vztahoval pouze na luterány a katolíky a pomíjel kalvinistický model reformace. A právě kalvinisté v této době razancí svého postupu potvrdili, že je třeba s nimi nadále vážně počítat jako se stranou třetí. Dohoda z

⁴⁷ „čí země, toho náboženství“, takže pán/panovník své země je oprávněn zvolit pro své území náboženské vyznání.

Augsburku zároveň zásadou cuius regio, eius religio podřizovala veškerý náboženský život vyznání vrchnosti. Rudolfův Majestát poukazem na Českou konfesi zdůrazňované konfesní rozdíly spíše překlenoval a z výše uvedených tendencí, směřujících ke konfesní homogenitě, se vymykal. Alespoň v této chvíli vzbuzoval zdání, že svoboda jednoho vyznání nemusí být současně spojena s potíráním vyznání odchylného.“⁴⁸

Dalším přínosem, který znamenal vydaný Majestát bylo určitě vyzdvižení kultury nekatolíků a její rozvoj. Stavěly se nové luteránské kostely, evangelíci posílili své farní sítě a upevnili svůj vliv na pražské univerzitě.

Problémy však vznikaly nejen na straně katolíků (Prohlášení Radikální katolické strany o neuznávání Majestátu) ale i na straně nekatolíků, protože Majestát se bohužel nevyjadřoval k menším náboženským společenstvím. Další chybou na straně nekatolíků byla i chybějící jednota, která by měla vliv na rozdělení moci. „Vydání dokumentu, jenž zaručoval tak široce pojatou náboženskou svobodu, mělo být podepřeno přinejmenším dosažením dohody o paritním obsazování nejvyšších zemských úřadů a neutralizací politické aktivity rozhodných katolíků.“⁴⁹

48 Just, 9. 7. 1609 Rudolfův majestát; s. 103 - 104

49 Just, 7. 1609 Rudolfův majestát; s. 101

Dění Stavovského povstání

V dubnu roku 1611 se sešel na Pražském hradě generální sněm stavů zemí Koruny České. „Stavovská reprezentace vydala prohlášení, jímž zbavila císaře Rudolfa II. vlády v Čechách, ve Slezsku, Horní a Dolní Lužici, a vymezila mu obytný trakt na Pražském hradě, kam byl internován.

Zůstával i nadále císařem římským, a to doživotně.“ Stavové opět vystoupili jako reálná a silná politická síla, se kterou bylo nutné počítat.

Rudolf II se tak musel podvolit a vzdát své vlády, na jeho místo nastoupil jeho bratr Matyáš. Korunovace arciknížete Matyáše na českého krále se konala až o rok později. Došlo k ní v katedrále sv. Víta za velmi nezvyklých bezpečnostních opatření. Matyáš považoval za moudré ještě nějaký čas zůstat v Praze, jelikož Rudolf proti němu stále konspiroval. Snažil se znemožnit Matyášovu korunovaci, což byly jeho poslední zoufalé kroky. Na konci roku 1611 Rudolf onemocněl a 20. Ledna 1612 zemřel.

Nastoupení Matyáše na trůn namísto Rudolfa uzavřelo kapitolu rekatolizace, která neměla vážnější vliv na stát či život prostých lidí. Matyáš přesídlil do Vídně, vládu v českých zemích předal místodržitelům. Matyáš po roce 1612 dokázal, že jeho základní postoje zásadně nevybočují z politicko-náboženské linie habsburské dynastie a ústupky stavům, co se týče věcí náboženských, provedl jen pod tlakem politické situace, nikoliv ze sympatií ke stavovským obcím monarchie.

Dvorský katolicismus, který nikdy nebyl totožný s papežskou politikou a v řadě názorů se s ní rozcházel, opět zesílil protireformační tlak a začaly se rýsovat horizonty nových konfrontací.⁵⁰

Matyáš se kontaktu se stavy spíše vyhýbal, dlouho dobu nevolal žádný zemský sněm, až do roku 1614, kdy ho k tomu donutila finanční situace.

Docházely mu již finanční prostředky nutné k boji s Osmany, a byl nucen požádat o povolení tzv. Zemské berně. Na oplátku však slíbil svolání generálního zemského sněmu českých zemí. Slib splnil a v roce 1615 se sněm opravdu uskutečnil. Předmětem jednání bylo mimo jiné i neúspěšná snaha české opozice vytvořit konfederaci. Bohužel neúspěch nastal i při žádosti o povolení znovu konání krajských sjezdů. Naneštěstí stavové v Čechách schválili králi mimořádně vysokou berní na pět let dopředu, čímž se dobrovolně vzdali své největší zbraně.⁵¹

Můžeme říci, že nástupem Matyáše na trůn začala nekompromisní a cílená rekatolizace, která byla samozřejmě v rozporu s obsahem Majestátu, chránící náboženskou svobodu a měla otřesné následky pro následující dění v českých zemích.

50 Just, 9. 7. 1609 Rudolfův majestát; s. 111

51 Just, 9. 7. 1609 Rudolfův majestát; s. 112

4.2. Konfederace stavů zemí Koruny české

Česká konfederace je rozhodnutím českých stavů, vydané 31. července 1619, na základě generálního sněmu. K přijetí tohoto dokumentu, upravující státoprávní podobu českého státu, došlo po téměř 15 měsících jednání.

Vznik tohoto dokumentu podnítilo stavovské povstání, tudíž spolu s potlačeným povstáním⁵² pozbyl právní platnosti.

Díky tomuto dokumentu se Země Koruny české postupně stávaly konfederací pěti⁵³ zcela rovnoprávných zemí, které se připojovaly k této konfederaci, v čele se společným panovníkem a volenými zástupci všech konfедераčních zemí. Tato konfедераční smlouva měla formou ústavy zaštitit členské státy, upravit např. vztah k panovníkovi (panovníkova moc byla značně omezena⁵⁴), a přesto uznávala a zachovávala dosavadní zemská zřízení v jednotlivých zemích.

Tato konfедераční smlouva nahradila dosavadní strukturu českého státu, svazkem stavovských zemí, které si uchovaly svou autonomii, ale přesto vystupovaly jako jednotný stát. Tato jednota již není garantována postavou panovníka, ale

52 Porážka protestantů v bitvě na Bílé hoře 8.11.1620

53 1609, smlouva českých stavů se stavy slezskými; 1619 smlouva se stavy moravskými; 1619-1620 smlouva se stavy rakouskými a uherskými

54 Např. panovník měl být volen (zástupci všech konfедераčních zemí), což znemožňovalo vytvoření dynastie.

smlouvou mezi zeměmi, podpořena v případě potřeby vojenskou silou.

Konfедераční smlouva se dělí na preambuli a následujících 100 artikul, jednotlivých článků postupujících druhově. Prvních 15 článků se věnuje otázce náboženství, formálním pramenem pro tento oddíl se stal Rudolfův Majestát.

Této části článku se budu podrobněji zabývat. Mezi následujícími články jsou např.: povinnosti panovníka⁵⁵, povinnosti defenzorů⁵⁶, vzájemné vztahy mezi státy smlouvy v případě války⁵⁷.

Klíčovým prvkem této smlouvy je náboženství, kterým se stavové definují, především evangelické vyznání víry. Evangelíkům mají být zpřístupněny posty na úřadech⁵⁸.

Smlouvou se ruší společenská a právní svrchovanost katolíků⁵⁹, opuštěné katolické kostely a kláštery mají připadnout evangelíkům⁶⁰. Smlouva se také tvrdě vyslovuje vůči řádů jezuitů, odmítá jezuitu jako případné rádce krále⁶¹, vykazuje všechny, patřící k tomuto řádu k opuštění sjednocených zemí⁶².

Při neuposlechnutí výzvy k opuštění jezuitů ze sjednocených zemí, bude postihnuta řehole, ukrývající členy tohoto řádu, a to zabavením jejích důchodů a statků, zabavený majetek po-

55 Článek 29-33
56 Článek 59-68
57 Článek 69-100
58 Článek 16
59 Článek 15
60 Článek 6
61 Článek 3
62 Článek 4

slouží k obraně země.⁶³ Dále také všechen řádem nabytý majetek (koleje, statky, důchody), případně zemi k jejímu dobru. Spolu s majetkem jezuitskému řádu propadají veškerá privilegia a opatření, která řád získal od krále nebo soukromých osob a budou vymazána ze zemských desek⁶⁴

Smlouva o konfederaci rovněž obsahuje jistou pojistku pro případ, kdy by se snad některá ze zemí chtěla odtrhnout a smlouvu a její závazky nenaplnit.⁶⁵

V tomto dokumentu nenalezneme pojem základní, nebo nezczitelná práva, jako se vyskytují v předchozích dokumentech. Do této práce jsem tento dokument zařadila, protože obsahově je srovnatelný s předchozími dokumenty, i zde se nárokuje ochrana svobod a práv. Zároveň navazuje na Rudolfův Majestát a myšlenkově z něj čerpá.

K ochraně práv, privilegií a svobod se sjednocené země zavazují již v preambuli:

„Přičemž však to před Bohem a vším světem osvědčujeme, že toto vysoce potřebné sjednocení a zavázání naše nižádnému k nějakému neslušnému nebo nespravedlivému potlačení nebo ublížení učiněno není, než toliko s vzděláním cti a chvály Boží a k stálému zachování a ostříhání privilegií a svobod jedné každé z týchž zemí, tak aby též sjednocené země vedle svých práv, privilegií a svobod spravovány jsouce, svobodu

63 Článek 4

64 Článek 4

65 Článek 52

provozování náboženství dle českého a slezského na to daných majestátův míti, a kdyby mimo naději dále turbirovány býti chtěly, jedna země druhé věrně přispěti mohla.“⁶⁶

Jedním z mnoha přínosů konfederace se skrývá v článku 9, země⁶⁷ pozbývající majestát určující náboženskou svobodu, budou užívatí českého a slezského majestátu jako svého vlastního, a podle něj svobodně vyznávati svou víru.

V desátém článku se dostáváme k vyjádření práva na svobodné vyznávání víry, které je zaručeno ve všech sjednocených zemích a jejich městech. Právo svobodně vyznávat evangelickou víru patří každému člověku, bez ohledu na pohlaví. Nad to mají lidé právo vyznávat v jazyce, užívaném v dané zemi. Tímto článkem se zároveň ustanovuje právo ke stavění evangelických kostelů, far, škol a hřbitovů.

Jak je zmíněno výše, v tomto dokumentu nenalezneme pojem základní nebo nezcizitelná práva. Nalézáme zde ovšem pojem náboženské svobody, jako již v Rudolfově Majestátu. Tento dokument se staví na obranu těchto svobod, obhajuje svobodné evangelické vyznávání pod obojí, a dále se věnuje konkrétním situacím, v jakých má být toto právo na svobodu uplatněno.

66 Dokument Konfederace stavů zemí koruny české
<http://www.psp.cz/eknih/snemy/konfeder.htm> (cit. 14.4.2018)

67 Morava, hořejší i dolní Lužice

Právo na svobodné vyznání víry nacházíme u Theodora Bezy, v jeho pojetí nezcizitelných práv. Jak je zmíněno výše, pro Bezu je doslova zásadní náboženská svoboda, neboť člověk podléhá pouze Bohu. Bůh si člověka vyvolil ze stvoření pro sebe a obdaroval jej svobodou vědomí. Člověk může uplatnit své právo na svobodu vědomí skrze svobodu náboženského vyznání, vyznání k němuž byl Bohem povolán.

Závěr

Při výběru tématu pro tuto práci jsem byla sama zvědavá, jaký bude výsledek mého pátrání. Z gymnázií máme všichni zafixováno, že otázka lidských práv se objevuje až s příchodem 18.stol. Bylo pro me příjemným zjištěním, že se o lidských právech diskutovalo, ale hlavně psalo (traktáty, pojednání, dokumenty). Původ lidských práv tedy sahá dále než si běžně myslíme, až do roku 1574 (Theodore Beza, traktát: Concerning the Rights of Rulers Over Their Subjects and the Duty of Subjects Toward Their Rulers). U kterého nalézáme pojem nezcizitelných práv a jejich definici. Jsou to práva, která odvozujeme z boží milosti, protože nám jsou darována z vyšší moci Boha. U Bezy nenalezneme přesnou definici nezcizitelných práv, jen výčet práv, která mezi ně patří. Mezi nimi zajisté svoboda vyznání, pro které si nás Bůh povolává a žádná státní instituce by neměla lidem upírat toto právo. Nezcizitelná práva jsou obsažena i v Desateru, jsou to práva a zároveň povinnosti, kterými nás Bůh vybavil pro život na zemi. Jedná se o práva s náboženskými kořeny, jejichž původ můžeme doložit v bibli. A jejich podstatný význam můžeme dokázat při pohledu do historie, kdy se tato práva snažili mnozí potlačit, upřít, ovšem bez úspěchu, jak je zmíněno výše. Jedná se o práva, jejichž správa nám nenáleží, přicházejí k nám Boha.

Seznam literatury

WITTE John, *The Reformation of Rights: Law, Religion, and Human Rights in Early Modern Calvinism* (Cambridge/New York: Cambridge University Press, 2007)

HUBER Wolfgang, *Etika: základní otázky života* (Praha, Vyšehrad, 2016)

WAGNEROVÁ, E.; ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. A kol., *Listina základních práv a svobod. Komentář* (Praha, Wolters Kluwer ČR, a.s. 2012)

MOLNÁR Amedeo, *Slovem obnovená: Čtení o reformaci* (Praha, Ústřední církevní nakladatelství, 1977)

HRUBÝ František, *Královny, kněžny a velké ženy české* (Nakl. Jos. R. Vilímek, 1941)

BARTOŠ, František Michálek. *Po stopách knihovny Theodora Bezy na Moravě. Rodné zemi* (Sborník prací k 70. výročí trvání Musejního spolku v Brně a k 70. narozeninám jeho předsedy doc. dr. Aloise Gregora. 1958)

KUKLÍK J.; SELTENREICH R., *Dějiny angloamerického práva. 2. vydání* (Praha, Leges 2011)

JUST Jiří, 9.7. 1609 - Rudolfův Majestát: světla a stíny náboženské svobody (Praha, Havran, 2009. Dny, které tvořily české dějiny)

Listina základních práv a svobod;
<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Ústava České republiky, ze dne 16. prosince 1992;
<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>